

اخبار و یادداشت‌ها

اعطای مدال علمی بنیاد دانشگاهی فردوسی به دکتر محمد صال مصلحیان به عنوان عضو هیأت علمی برجسته دانشگاه فردوسی مشهد

مهندس جواد شهرستانی (رئیس هیأت امنا بنیاد) در حال اهدای جایزه به دکتر محمد صال مصلحیان

ایشان، هدیه‌ای از طرف مدیریت و اعضای هیأت علمی دانشکده علوم ریاضی به ایشان اهدا گردید. به امید شکوفایی و بالندگی روزافزون ریاضیات کشور!

حمیدرضا ابراهیمی ویشکی
دانشگاه فردوسی مشهد

بنیاد دانشگاهی فردوسی (Ferdowsi Academic Foundation) در راستای همکاری با دانشگاه فردوسی مشهد، در جهت ارتقا کمی و کیفی آن به عنوان دانشگاهی برتر در سطح ملی و منطقه‌ای و همچنین پاس‌داشت کبانی دانش و ارج نهادن به فعالیت‌های علمی و پژوهشی اعضای هیأت علمی، اقدام به اهدای جایزه ویژه به عضو برجسته هیأت علمی دانشگاه نموده است. این جایزه هر سال به یک عضو هیأت علمی برجسته دانشگاه در یکی از شاخه‌های چهارگانه (علوم انسانی و هنر - کشاورزی و دامپزشکی - علوم پایه - فنی و مهندسی) اهدا می‌گردد. جایزه امسال طی مراسمی که به این منظور در روز ۲۸ مهرماه سال ۱۳۹۰ در سالن ۲۲ بهمن دانشگاه فردوسی مشهد برگزار گردید، به خاطر خدمات ارزنده علمی، پژوهشی و آموزشی آقای دکتر محمد صال مصلحیان استاد گروه ریاضی محض دانشگاه به ایشان اهدا گردید. این جایزه شامل یک لوح تقدیر با امضای مشترک ریاست دانشگاه و ریاست هیأت امنا بنیاد دانشگاهی به همراه یک مدال (از جنس طلا که در آن نام بنیاد دانشگاهی فردوسی حک شده است) و تعدادی سکه تمام بهار آزادی می‌باشد. هم چنین در این مراسم به پاس‌داشت فعالیت‌های

کتاب برگزیده کمیسیون ملی یونسکو

با دیدن عنوان نمایشنامه افسانه پادشاه و ریاضی‌دان و نام مؤلفان آن و نیز فرازهایی از نظر دو تن از ریاضی‌دانان برجسته آلمان و استرالیا مناسب دانستم کمیسیون ملی یونسکو این نمایشنامه را به عنوان یکی از کتاب‌های خود برگزیند. پس از مطالعه کتاب و آشنایی با سبک و سیاق نگارش آن و نیز آگاهی از خلق بی‌نهایت، بی‌نهایت و باز هم بی‌نهایت معماری تازه از یک معمای ساده کنجکاوشدم نظر تنی چند از ریاضی‌دانان ایرانی را درباره این اثر بدانم. از قضا خبرنامه سال ۳۳، بهار ۱۳۹۰ انجمن ریاضی ایران به دستم رسید و از نظر عالمانه سه تن از متخصصان این رشته آگاه شدم. بدون دغدغه خاطر موضوع را به شورای انتشارت کمیسیون ملی یونسکو بردم و پیشنهاد کردم موافقت کنند که طبق روال جاری مجوز لازم جهت

استفاده از نام و آرم کمیسیون ملی یونسکو در اختیار مؤلفان گذاشته شود. کتاب «افسانه پادشاه و ریاضی‌دان» سه مؤلفه مهم و اساسی سازمان جهانی یونسکو را دربر دارد. هنر نمایش، فرهنگ سنتی و بومی و علم ریاضی. تنیدن علم ریاضی در تار و پود یک اثر ادبی همان هدفی است که سازمان جهانی یونسکو تحت عنوان عمومی کردن علم آن را دنبال می‌نماید. نوآوری استاد دکتر مهدی بهزاد در ترویج علم ریاضیات و همه فهم کردن آن در میان جوانان، اثری بدیع را عرضه کرده است.

اینک ضمن ابراز خرسندی از همگامی و همراهی کمیسیون ملی یونسکو با مؤلفان در انتشار این اثر، توفیق خدمت بیشتر مؤلفان این اثر بدیع را در ترویج علم که یکی از اهداف مهم سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد است، آرزو می‌نمایم.

محمد رضا سعیدآبادی

دبیر کل کمیسیون ملی یونسکو ایران - آبان ۱۳۹۰

افتخاری می‌توان از سیر مایکل اتیه Sir Michel Atiyah نام برد که یکی از بهترین سخنرانان این کارگاه بود. ایشان نیز در مورد یکی از مسائل قدیمی مشترک با هیرزبروخ و پیشرفت‌های آن در چند دهه اخیر سخنرانی کرد.

از اتفاقات مبارک در این کارگاه ارائه سخنرانی توسط مجید هادیان بود. لذا مجید هادیان را می‌توان اولین سخنران ایرانی در این کارگاه به حساب آورد. این افتخار را به جامعه ریاضی کشور تبریک می‌گوییم.

مجید هادیان پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود را تحت راهنمایی مهرداد شهشهانی اخذ کرد و با راهنمایی ایشان به مؤسسه ماکس پلانک رفت و دکترای خود را تحت راهنمایی گِرد فالتینگز Gerd Faltings در سال ۲۰۱۰ اخذ کرد. با توجه به این که فالتینگز از ریاضی‌دانان بنامی است که در سال ۱۹۸۶ و در سن ۳۲ سالگی جایزه فیلدز را اخذ کرده است لذا اخذ دکتری تحت راهنمایی چنین ریاضی‌دانی از افتخارات بزرگی است که یک فرد در طول زندگی علمی خود می‌تواند داشته باشد.

در این‌جا خلاصه‌ای از سخنرانی هادیان را می‌آوریم. گروتندیک در سال ۱۹۵۷ و در اولین کارگاه، مفهوم K -تئوری در هندسه جبری را مطرح کرد و به وسیله آن قضیه ریمان-راخ را برای نگاشت‌ها فرموله کرد. پس از آن اتیه و هیرزبروخ K -تئوری را در توپولوژی معرفی کردند. در اوایل دهه هفتاد کوئیلن Quillen K -تئوری جبری تعمیم یافته‌ای را معرفی کرده و ایده‌های گروتندیک را تعمیم داد. این مطلب سبب شد تا سخنرانی‌های زیادی در کارگاه توسط افراد مختلفی در K -تئوری تعمیم یافته ارائه گردد. از طرف دیگر فالتینگز در سال ۱۹۸۳ حدس موردل Mordell Conjecture را در مورد خم‌هایی با تعداد متناهی نقاط گویا یا صحیح حل کرد و بر این اساس سخنرانی فراموش‌نشده‌ای خود را روی این موضوع در کارگاه ریاضی ارائه کرد.

هادیان در رساله خود از گروه‌های کوئیلن و گروه‌های بنیادین موتیویک و تئوری‌های گروتندیک و دلین Deligne استفاده کرده و قضایای جدیدی در مورد توزیع نقاط گویا روی وارته‌های حسابی اثبات می‌کند.

سخنرانی هادیان با عنوان Motivic Fundamental Group راه‌های جدیدی در مطالعه هندسه جبری حسابی را معرفی کرد. در پایان ضمن تبریک به جامعه ریاضی کشور به دلیل سخنرانی اولین ایرانی در کارگاه ریاضی، امیدوارم مسئولین محترم انجمن ریاضی و ریاضی‌دانان کشور ایده‌ای برای برگزاری کارگاه مشابه‌ای در سطح کشور ارائه نمایند.

سیامک یاسمی

استاد دانشگاه تهران

کارگاه ریاضی

Mathematische Arbeitstagung^۱

یکی از گردهمایی‌های مشهور در ریاضیات، گردهمایی به نام «ماتماتیش» آربایتستاگونگ یا همان کارگاه ریاضی است. این کارگاه ریاضی از سال ۱۹۵۷ میلادی در شهر بن، توسط فردریش هیرزبروخ Freidrich Hirzebruch آغاز گردید. هدف از این کارگاه بحث و تبادل نظر در مورد مسائل روز ریاضی می‌باشد. از آن جمله می‌توان به سخنرانی‌های الکساندر گروتندیک Alexander Grothendieck در رابطه با قضیه گروتندیک-ریمان-راخ Reimann-Roch اشاره کرد.

هر ساله تعداد شرکت‌کنندگان این کارگاه رو به فزونی گذاشته است. در این کارگاه انتخاب سخنرانان در طول برگزاری آن بر اساس رأی‌گیری انجام می‌گیرد و با این‌که هم‌اکنون تعداد شرکت‌کنندگان بیش از صد نفر می‌باشد اما هم‌چنان برگزارکنندگان به این اصل پایبند هستند.

دانشگاه بن، تا سال ۱۹۶۹ حمایت مالی از این کارگاه را بر عهده داشت تا آن که در آن سال حمایت مالی بیشتری از طرف Sounderforschungsbereich که توسط هیرزبروخ سازمان یافته بود به این کارگاه اهدا شد.

در سال ۱۹۸۰ هیرزبروخ مؤسسه ریاضیات ماکس پلانک را بنا نهاد. از آن زمان کارگاه ریاضی توسط این مؤسسه برگزار می‌گردد. در سال‌های اخیر تعداد شرکت‌کنندگان بیش از ۱۰۰ نفر بوده است و در میان شرکت‌کنندگان، ریاضی‌دانان جوانی که به تازگی دکترای خود را اخذ کرده‌اند نیز مشاهده می‌شوند. لذا این امکان به جوانان داده می‌شود تا یکی از ۱۸ سخنران این کارگاه باشند و این موضوع می‌تواند در آینده شغلی این افراد مؤثر باشد. اینجانب افتخار شرکت در جشن پنجاهمین سال برگزاری این کارگاه را در سال ۲۰۰۷ داشتم. در آن کارگاه، هیرزبروخ به عنوان سخنران مراسم افتتاحیه، یکی از موضوعات مطرح شده در اولین دوره برگزاری این کارگاه، در ۵۰ سال قبل را مطرح کرد و سپس پیشرفت‌های انجام شده روی آن موضوع در عرض ۵۰ سال را بیان کرد. جالب است که بدانیم در آن زمان هیرزبروخ در حدود ۸۰ سال داشت.

پس از آن، افتخار حضور در کارگاه‌های سال‌های ۲۰۰۹ و ۲۰۱۱ را نیز یافتیم. در سال جاری، کارگاه به افتخار شصتمین سال تولد دان زاگیر Don Zagier برگزار گردید و بر همین اساس تعداد شرکت‌کنندگان بیش از ۱۵۰ نفر بود. از جمله شرکت‌کنندگان

^۱ زبان آلمانی